

Sygn. akt **III AUa 1515/14**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ewa Cyran /spr./

Sędziowie: SSA Jolanta Cierpiał

del. SSO Izabela Halik

Protokolant: st. insp. sąd. Dorota Cieślik

po rozpoznaniu w dniu 28 maja 2015 r. w Poznaniu

sprawy **(...) sp. z o.o. z siedzibą w P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanego K. W.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji **(...) sp. z o.o. z siedzibą w P.**

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 12 czerwca 2014 r. sygn. akt VIII U 4113/13

o d d a l a apelację.

del. SSO Izabela Halik	SSA Ewa Cyran	SSA Jolanta Cierpiał
------------------------	---------------	----------------------

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 16 sierpnia 2013 roku, znak: (...), adresowaną do (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. oraz K. W., Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w P. stwierdził, iż podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia K. W. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u płatnika składek: (...) sp. z o.o. w P. wynosi:

Okres (mm/rrr)	ubezpieczenie emerytalne rentowe	i	ubezpieczenie chorobowe	Ubezpieczenie wypadkowe	ubezpieczenie zdrowotne
-------------------	--	---	----------------------------	----------------------------	----------------------------

12/2010	6700,00 zł	6700,00 zł	6700, 00 zł	5781,43 zł
12/2011	7197,20 zł	7197,20 zł	7197,20 zł	6210,46 zł

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że płatnik składek w grudniu 2010 roku i 2011 roku, obliczając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne K. W., nie uwzględnił kwoty przychodu w wysokości 600 zł, stanowiącego wypłatę świadczeń ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Odwołanie płatnika składek od powyższej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 12 czerwca 2014r. w sprawie o sygn. akt VIII U 4113/13. Nadto Sąd Okręgowy zasądził od odwołującej na rzecz pozwanego organu rentowego tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwotę 60 zł.

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Zainteresowany K. W. był zatrudniony w (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. na podstawie umowy o pracę od 2009 roku do 2012 roku, będąc uprawnionym do korzystania ze świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. W 2010 roku zainteresowany nie przebywał na zwolnieniu lekarskim.

W obowiązującym u odwołującej Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych postanowiono, iż uprawnionymi do świadczeń z Funduszu są pracownicy i ich rodziny, emeryci i renciści – byli pracownicy i ich rodziny (§ 1ust. 2 pkt e Regulaminu).

Stosownie do treści § 5 pkt 2 c Regulaminu przez finansowanie działalności socjalnej odwołująca uznała między innymi udzielanie pomocy materialnej, rzeczowej i finansowej oraz pomocy w przypadku zdarzeń losowych (§ 5 pkt 2 c Regulaminu). Do osób uprawnionych do korzystania ze świadczeń Funduszu odwołująca zaliczyła pracowników zatrudnionych co najmniej 1 rok na podstawie umowy o pracę w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy, pracowników przebywających na urloпах wychowawczych, emerytów i rencistów – byłych pracowników, dla których Firma była ostatnim miejscem pracy przed odejściem na emeryturę lub rentę oraz członków rodzin wyżej wymienionych, z wyłączeniem pracowników przebywających na urloпах bezpłatnych oraz pozostających na zwolnieniach lekarskich dłużej niż 35 dni (§ 6 Regulaminu).

W § 7 Regulaminu płatnik uznał, iż świadczenia finansowane z Funduszu nie mają charakteru obligatoryjnego i każdy wniosek jest rozpatrywany indywidualnie przez właściciela firmy, w gestii którego pozostaje przyznanie świadczenia.

W § 8 ust. 1 Regulaminu odwołująca uzależniła przyznanie świadczeń oraz wysokość dofinansowania z Funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej. Za kryterium określającym zakres pomocy socjalnej uznała kwotę dochodu przypadającą na jednego członka rodziny (§ 8 ust. 2 Regulaminu). Jako składniki dochodu odwołująca uznała przychody pracownika, współmałżonka oraz osiągających dochody dzieci.

W § 12 pkt 1-3 Regulaminu odwołująca postanowiła, iż pracownicy ubiegający się o pomoc z Funduszu winni przedłożyć wniosek o dofinansowanie z uzasadnieniem (z wyłączeniem dofinansowania wypoczynku letniego), rachunek potwierdzający korzystanie z wypoczynku osób, o których dofinansowanie występują oraz oświadczenie o wysokości dochodu na jednego członka rodziny. W sprawach nieuregulowanych w regulaminie zastosowanie miały mieć powszechnie obowiązujące przepisy prawa, w tym przepisy ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Aneksem z dnia 20 września 2009 roku odwołująca zmieniła § 1 pkt e regulaminu postanawiając, iż osobami uprawnionymi do świadczeń z Funduszu są osoby niepełnosprawne i ich rodziny, byli pracownicy (emeryci i renciści) oraz zleceniobiorcy (w przypadku wystarczających środków finansowych na rachunku ZFŚS).

Uchwałą Zarządu Spółki z dnia 2 listopada 2009 roku postanowiono o przyznaniu bonów towarowych według następujących zasad: pracownikom o dochodach do 300 zł na 1 członka rodziny bon za 800 zł, pracownikom o dochodach do 400 zł na jednego członka rodziny bon za 700 zł i pracownikom o dochodach powyżej 500 zł na 1 członka rodziny bon za 600 zł. Uchwalono, iż powyższe zasady dotyczą jedynie pracowników zatrudnionych pełen rok w firmie. Zatrudnieni przez okres krótszy niż rok byli uprawnieni do pomocy w wysokości proporcjonalnej do ustalonych reguł.

W informacji do uchwały Zarządu spółki z dnia 2 listopada 2009 roku dla osób korzystających ze świadczeń z ZFŚS odwołująca wskazała, iż w oświadczeniu należy uwzględnić średni miesięczny dochód brutto osiągany przez wszystkich członków rodziny z różnych źródeł (umowa o pracę, umowa zlecenia, umowa o dzieło, renta, emerytura, z tytułu najmu lokali, alimenty, inne pożytki) w przeliczeniu na 1 osobę uwzględniając męża, żonę, dzieci uczące się i niepracujące do 26 roku życia. Odwołująca zastrzegła, iż osoby, które nie złożą oświadczenia w terminie zostaną zaliczone do grupy pracowników o najwyższym dochodzie na jednego członka rodziny.

W latach 2010 – 2012 odwołująca spółka wypłacała na rzecz pracowników, w tym zainteresowanego, świadczenia pieniężne z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Świadczenia te obejmowały bony jako pomoc świąteczna w związku ze Świątami Bożego Narodzenia, Świątami Wielkanocnymi, a także dopłaty do wypoczynku.

Tytułem bonów towarowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia odwołująca wydała w grudniu 2010 roku 41 pracownikom bony o wartości po 600 zł każdy i 4 pracownikom po 300 zł każdy, natomiast w grudniu 2011 roku 39 pracownikom po 600 zł każdy a jednemu 300 zł.

W marcu 2011 roku z okazji Świąt Wielkanocnych odwołująca wydała nadto jednemu pracownikowi bon o wartości 600 zł.

Pracownicy odwołującej, w tym zainteresowany, przed wydaniem świadczeń z okazji Świąt Bożego Narodzenia i Świąt Wielkanocnych w 2010 i 2011 roku nie składali pisemnych wniosków o dofinansowanie z uzasadnieniem. Wypłata przez odwołującą świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Społecznych w latach 2010 – 2011 następowała bez każdorazowego badania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracowników, którym przyznano świadczenia. Pracownicy zostali zaliczeni do grupy pracowników o najwyższym dochodzie na jednego członka rodziny. Wysokość świadczeń dla poszczególnych pracowników została uzależniona także od kryterium stażu pracy – pracownicy zatrudnieni przez okres krótszy niż rok mieli prawo do pomocy proporcjonalnie do ustalonych w regulaminie i uchwale z dnia 2 listopada 2009 roku reguł, co doprowadziło w latach 2010 – 2011 do sytuacji, w której odpowiednio w latach: 2010 i 2011, 41 i 39 pracowników otrzymało bony o wartości po 600 zł każdy, a 4 i jeden pracownik bony o wartości po 300 zł każdy, przy czym niższa wartość wydanego bonu wiązała się krótszym okresem zatrudnienia danej osoby.

W okresie od 22 kwietnia 2013 roku do 25 kwietnia 2013 roku, 6 maja 2013 roku i 13 maja 2013 roku organ rentowy prowadził w odwołującej Spółce kontrolę za okres od stycznia 2010 roku do grudnia 2012 roku w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których poboru zobowiązany jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

W oparciu o wyżej ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy wskazał, że odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy powoływał następnie art. 68 ust. 1 pkt 1 oraz art. 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wskazując, że pozwany miał prawo do dokonania analizy prawidłowości wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Tylko bowiem przyznanie takiego uprawnienia pozwanemu umożliwia

mu prawidłową realizację przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych, do czego jest zobowiązany na mocy art. 68 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Dokonując merytorycznej oceny prawidłowości decyzji, Sąd Okręgowy powoływał art. 4 pkt 9, art. 18 ust. 1, art. 20 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych, stwierdzając, że przedmiotem sporu w sprawie było to, czy kwoty przypisane zainteresowanemu jako przychód wskazane w części rozstrzygającej decyzji stanowią podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne i czy w związku z tym prawidłowo kwoty te doliczono do przychodów osiągniętych przez zainteresowanego w spornych okresach.

Świadczenia przyznane pracownikom, w tym zainteresowanemu K. W. z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych w związku ze Świątami Bożego Narodzenia w grudniu 2010 roku i 2011 roku stanowiły przychód ubezpieczonego w rozumieniu wyżej cytowanych przepisów.

Skoro zatem sporne w sprawie kwoty stanowią, w świetle powyższego, przychód w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w następnej kolejności należało ustalić, czy kwoty te podlegają wyłączeniu z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego.

Sąd Okręgowy powoływał następnie §1 i 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. z 1998 roku, nr 161, poz. 1106 ze zmianami) wskazując, iż nie stanowią podstawy wymiaru składek świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

W okolicznościach sprawy nie było sporne to, że zainteresowany uzyskał w miesiącach wskazanych w decyzji kwoty w niej wymienione jako świadczenia z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Potwierdzają to dokumenty w aktach pozwanego w postaci potwierdzenia odbioru tych kwot przez zainteresowanego oraz zeznania K. W..

Z przytoczonych powyżej zapisów Regulaminu wynika także, iż świadczenia wypłacone zainteresowanemu w latach 2010 – 2011 zostały przewidziane w Regulaminie jako świadczenia socjalne (§ 5 ust. 2 pkt c Regulaminu). Sam jednak fakt, że świadczenia te zostały przewidziane w Regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i mogły być tym samym wypłacone zainteresowanemu nie oznacza, iż miały one charakter socjalny. Dla takiego stwierdzenia niezbędne jest bowiem, by świadczenia te zostały wydane zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych oraz zgodnie z zapisami Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, który nadto musi być zgodny z powołanymi wyżej przepisami prawa.

Zdaniem Sądu Okręgowego w okolicznościach sprawy nie sposób uznać, ażeby świadczenia przyznane zainteresowanemu miały charakter socjalny i tym samym, by można je wyłączyć z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Podnieść bowiem należy, iż brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy nie upoważnia do przyznawania świadczeń z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych bez uwzględnienia sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej pracownika. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Odwołująca Spółka, wydając w latach 2010 – 2011 z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych swoim pracownikom, w tym zainteresowanemu świadczenia z okazji Świąt Bożego Narodzenia nie uczyniła zadość wymogom stawianym w przywołanym przepisie oraz Regulaminie. Po pierwsze przyznała i wypłaciła pracownikom świadczenia,

mimo iż pracownicy nie spełnili warunków formalnych wypłaty wynagrodzenia, to jest nie złożyli oświadczeń o dochodach oraz pisemnego wniosku o świadczenie z uzasadnieniem (§ 12 pkt 1 i 3 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Pracowniczych).

Istotnym pozostaje również, iż ustalone przez płatnika składek w uchwale z dnia 2 listopada 2009 roku progi dochodowe uprawniające do otrzymania bonów towarowych zostały tak ustalone, aby wszyscy pracownicy spełniali to samo kryterium dochodowe – dochód minimum w kwocie 501 zł na jednego członka rodziny uprawniający do bonu o najniższej wartości 600 zł - a zatem bez względu na rzeczywistą sytuację socjalną pracowników przyznane zostały im świadczenia o tej samej wartości, co nie jest dopuszczalne, na co wskazał wprost Sąd Najwyższy w powołanym powyżej wyroku z dnia 20 czerwca 2012 roku, I UK 140/12 oraz przykładowo Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 27 sierpnia 2013 roku, III AUa 207/13.

Powyższe jednoznacznie świadczy, iż odwołująca jako kryterium przyznania świadczenia przyjęła w sposób nieuprawniony kryterium stażu pracy, a ustalone progi dochodowe miały charakter fikcyjny.

W tym zakresie zatem Regulamin jako niezgodny z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (art. 8 ust. 1 i 2) nie mógłby być stosowany. Przyznawanie natomiast świadczeń z Funduszu automatycznie, niezależnie od wniosku o świadczenie oraz oświadczenia o dochodach, zatem bez badania sytuacji rodzinnej, finansowej i majątkowej pracowników, pozostaje w sprzeczności z treścią art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Brak oświadczenia pracownika odnośnie do dochodu przypadającego na osobę w rodzinie wnioskodawcy, świadczy o tym, iż odwołująca wypłaciła sporne świadczenia bezpodstawnie, nadto nie uwzględniając okoliczności, od których zaistnienia uzależnione zostało prawo zainteresowanego do świadczeń. Przy tym odwołująca potwierdziła, iż odnośnie do okresu 2011 sytuację majątkową, rodzinną i finansową zainteresowanego ustaliła w oparciu o sytuację K. W. z 2010 roku, co w kontekście przytoczonych przepisów należy uznać za sprzeczne z zasadami przyznawania pracownikom świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

Uwzględniając powyższe rozważania, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§ 1 k.p.c. oddalił odwołanie (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. jako bezzasadne, orzekając, jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2 sentencji wyroku na podstawie art. 98§ 1 k.p.c. w zw. § 2 ust. 1 i 2, § 3 ust. 1 oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku wniosła odwołująca spółka (...) sp. z o.o. z siedzibą w P., w całości, zarzucając:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 68 ust. 1 pkt 1 i 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędną wykładnię, tj. przyjęcie, iż organ rentowy miał prawo do dokonania analizy prawidłowości wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych,
2. naruszenie przepisów prawa materialnego art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych poprzez uznanie, że kryterium stażu pracy wyklucza stosowanie kryterium socjalnego, a w konsekwencji, że regulamin ZFŚS jest niezgodny z przepisami ww. ustawy,
3. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe poprzez bezpodstawnie uznanie, że przedmiotowe świadczenia były wypłacane wbrew ustawie i regulaminowi i nie mogą być uznane za świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne,
4. naruszenie art. 233 k.p.c. poprzez błędną i dowolną ocenę dowodów,

5. ustalenie stanu faktycznego sprawy w sposób sprzeczny z treścią materiału dowodowego, co w konsekwencji doprowadziło do oddalenia odwołania.

W oparciu o wyżej sprecyzowane zarzuty apelująca spółka wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającej go decyzji i uwzględnienie odwołania;
2. ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania;
3. oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz odwołującej kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Organ rentowy wniosł o oddalenie apelacji i zasądzenie od odwołującej na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I Instancji poddał wszechstronnej ocenie zebrany w sprawie materiał dowodowy, z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które tutejszy Sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego, Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że aby podstawa naruszenia prawa procesowego nadawała się do rozpoznania, skarżąca powinna określić działanie (zaniechanie) Sądu naruszające konkretny przepis postępowania i wskazywać - w nawiązaniu do hipotezy tego przepisu - na czym polegało jego naruszenie a także wpływ tego naruszenia na rozstrzygnięcie. Innymi słowy, konieczne jest wykazanie przez skarżącą, że uchybienie Sądu w tym zakresie mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Natomiast apelująca zarzucając naruszenie przepisów prawa procesowego art. 233 § 1 k.p.c.. w istocie nie wskazała na takie działania czy zaniechania Sądu Okręgowego związane z hipotezą powołanych przepisów, które miałyby wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Sąd Okręgowy dokonał rzetelnej i trafnej oceny przeprowadzonych dowodów i ocena ta nie wykracza poza ramy określone przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy wielokrotnie wskazywał, że postawienie zarzutu obraży art. 233 § 1 k.p.c. nie może polegać na zaprezentowaniu przez skarżącą stanu faktycznego przyjętego na podstawie własnej oceny dowodów; skarżąca może tylko wykazywać, posługując się wyłącznie argumentami jurydycznymi, że Sąd rażąco naruszył ustanowione w wymienionym przepisie zasady oceny wiarygodności i mocy dowodów i że naruszenie to miało wpływ na wynik sprawy (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 2000/7-8 poz. 139 i z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, OSNC 2000/10 poz. 189). Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności niniejszej sprawy Sąd Apelacyjny uznał, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów odpowiada regułom określonym przepisami art. 233 § 1 k.p.c., a wszystkie przeprowadzone dowody zostały przez Sąd Okręgowy przywołane i omówione w sposób obiektywny, rzetelny i wszechstronny. Sąd I instancji szczegółowo wywiódł dlaczego określone dowody uznał za wiarygodne, w tym zeznania świadka K. W., a innym odmówił wiary, a także wyjaśnił dlaczego uznał za nieprzydatne oświadczenia o dochodach pracowników odwołującej za 2010r. i 2011r. Sąd Odwoławczy podzielił powyższą ocenę dokonaną przez Sąd Okręgowy, bowiem apelująca nie podważyła skutecznie prawidłowości tej oceny.

Sąd Okręgowy pominął jako spóźnione dowody z dokumentów w postaci oświadczeń o stanie majątkowym pracowników, jako złożone z naruszeniem art. 207 § 6 k.p.c. Sąd Okręgowy uznał, że odwołująca nie

uprawdopodobniła, że zgłosiła je z uchybieniem terminu bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionych dowodów nie spowoduje zwłoki z rozpoznaniem sprawy albo, że zaszły inne wyjątkowe okoliczności. Niezależnie od powyższego Sąd Apelacyjny wskazuje, że w przedłożonych oświadczeniach (k.60) wszyscy pracownicy oświadczyli (zgodnie z przygotowanym wzorem formularza oświadczenia), że średni miesięczny dochód na osobę wynosi powyżej 1.500 zł brutto. Przedłożenie takich oświadczeń również nie spełniało zatem przesłanki każdorazowego badania sytuacji rodzinnej, życiowej i materialnej pracowników, o czym w dalszej części rozważań.

Nie zachodzi też powołana w apelacji sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału. Sprzeczność taka ma miejsce wówczas, gdy rozstrzygnięcie Sądu I instancji jest sprzeczne z tymi istotnymi dla rozstrzygnięcia okolicznościami, które Sąd ustalił w toku postępowania albo, gdy wyprowadził logicznie błędny wniosek z ustalonych przez siebie okoliczności, albo wreszcie, gdy Sąd przyjął fakty za ustalone bez dostatecznej podstawy. Przez okoliczności w powyższym rozumieniu należy rozumieć okoliczności faktyczne. Nie zachodzi taka sprzeczność, gdy Sąd poczynił ustalenia sprzeczne z materiałem dowodowym, który - oceniając go - odrzucił. Nie można, zatem Sądowi czynić zarzutów, gdy dokonał ustaleń faktycznych opierając się na niektórych dowodach, tj. tych, którym dał wiarę, jeżeli należycie umotywowował swoje stanowisko, co do tego (art. 328 § 2 k.p.c.).

Przechodząc w dalszej kolejności do zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego, Sąd Apelacyjny uznał, że są one nieuzasadnione.

Przede wszystkim błędny jest zarzut naruszenia przepisów prawa materialnego art. 68 ust. 1 pkt 1 i 83 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez przyjęcie, iż organ rentowy miał prawo do dokonania analizy prawidłowości wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Odnosząc się do powyższego wskazać należy, że – jak prawidłowo ustalił Sąd Okręgowy – ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym organ rentowy miał prawo do dokonania analizy wydatkowania przez odwołującą środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (w tym także do oceny czy świadczenia te spełniają warunki niezbędne do ich wyłączenia z podstawy wymiaru składek) – w zakresie kontroli prawidłowości ustalania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Stanowisko to jest ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i nie budzi wątpliwości (por. np. wyrok SN z 20 czerwca 2012r., I UK 140/12). Pozwany miał zatem prawo do dokonania analizy prawidłowości wydatkowania środków z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, bowiem przyznanie takiego uprawnienia umożliwiło mu prawidłową realizację przepisów z zakresu ubezpieczeń społecznych, do czego jest zobowiązany na mocy art. 68 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy.

Odnosząc się do oceny dalszych zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego, Sąd Apelacyjny wskazuje, że istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy prawidłowo organ rentowy uznał, że przychód uzyskany przez zainteresowanego tytułem świadczeń świadczeń za okresy i w wysokościach określonych w zaskarżonej decyzji w związku z zatrudnieniem na podstawie umowy o pracę u płatnika składek, stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne.

Na wstępie przypomnieć należy, że zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu.

Pracodawca gospodaruje środkami funduszu, dokonuje podziału środków funduszu na poszczególne rodzaje działalności socjalnej i przyznaje poszczególnym uprawnionym świadczenia finansowane z funduszu na zasadach określonych w regulaminie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Z funduszu mogą być finansowane tylko te rodzaje działalności socjalnej, które są objęte ustawową definicją pojęcia „działalność socjalna”. Swoboda regulacji w regulaminie zasad przyznawania indywidualnych świadczeń jest ograniczona ustanowioną przez ustawodawcę w art. 8 ust. 1 cyt. ustawy ogólną zasadą, że przyznawanie tych świadczeń ma być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu.

Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatami są zwłaszcza rodziny o najniższych dochodach. Oznacza to, co należy uwzględnić w zakładowych regulaminach świadczeń socjalnych, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Przy ocenie sytuacji materialnej pracownika należy brać pod uwagę dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie z pracownikiem.

Sąd Najwyższy w wyroku z 6 lutego 2008 r. II PK 156/07 (OSNP 2009/7-8/96) wskazywał że możliwe jest przyjęcie średniego dochodu na członka rodziny jako usprawiedliwionego kryterium oceny sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby ubiegającej się o przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z funduszu świadczeń socjalnych, bo jest to obiektywnie czytelny i miarodajny sposób oceny zasadności ubiegania się o świadczenia z tego funduszu.

Pogląd ten był następnie powtarzany w orzeczeniach Sądu Najwyższego, w których akcentowano sprzeczność z ustawą o z.f.ś.s. wydatkowania środków Funduszu na finansowanie ulgowych usług i świadczeń oraz dopłat z pominięciem wspomnianych kryteriów socjalnych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2004 r., I PK 22/03, OSNP 2005 Nr 6, poz. 80; z dnia 16 sierpnia 2005 r., I PK 12/05, OSNP 2006 nr 11-12, poz. 182; z dnia 6 lutego 2008 r., II PK 156/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 96). W wyroku z dnia 16 września 2009 r., I UK 121/09 (OSNP 2011 nr 9-10, poz. 133) Sąd Najwyższy podkreślił, że podstawowa zasada dysponowania środkami funduszu została określona w art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Zasada ta stanowi, że przyznawanie ulgowych świadczeń i wysokość dopłat z funduszu powinno być uzależnione od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby korzystającej z funduszu. Nie ma w tym zakresie wyjątków. Nawet regulamin zakładowego funduszu świadczeń socjalnych nie może zmienić tej zasady.

Podobnie w wyroku z dnia 20 czerwca 2012 r., I UK 140/12 (OSNP 2013 nr 13-14, poz. 160) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że przepis § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, wyłączając z podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, nie tylko wskazuje źródło finansowania wymienionych świadczeń (fundusz świadczeń socjalnych), lecz także odnosi się do zasad ich wypłacania, skoro są to świadczenia wypłacane pracownikom w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ramy te zaś zakreślają przepisy ustawy o z.f.ś.s. oraz regulaminy ustanawiające zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu. Przepis art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. wyraźnie wiąże wysokość przyznawanego świadczenia (będącego pomocą finansową w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy) z rozpatrywaną łącznie sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Sąd Apelacyjny podziela wywody poczynione przez Sąd Najwyższy w przytoczonych orzeczeniach i ich uzasadnieniach.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że odwołująca spółka dokonując podziału i przydziału środków z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych nie analizowała sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osób uprawnionych do korzystania z tego Funduszu (w tym zainteresowanego). Odwołująca przyznała i wypłaciła pracownikom świadczenia, mimo iż pracownicy nie spełnili warunków formalnych wypłaty świadczenia, to jest nie złożyli oświadczeń o dochodach oraz pisemnego wniosku o świadczenie z uzasadnieniem zgodnie z § 12 pkt 1 i 3 Regulaminu Zakładowego Funduszu Świadczeń Pracowniczych, a nadto progi dochodowe uprawniające do otrzymania bonów towarowych zostały tak ustalone, aby wszyscy pracownicy spełniali to samo kryterium dochodowe (dochód minimum w kwocie 501 zł na jednego członka rodziny uprawniający do bonu o najniższej wartości 600 zł). W konsekwencji prawidłowy jest wniosek Sądu I instancji, że bez względu na rzeczywistą sytuację socjalną pracowników przyznane zostały im świadczenia o tej samej wartości, co jest sprzeczne z powołanymi regulacjami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Odwołująca jako kryterium przyznania świadczenia przyjęła w sposób nieuprawniony kryterium stażu pracy, a ustalone progi dochodowe miały charakter fikcyjny. Przyznawanie

świadczeń z Funduszu automatycznie, niezależnie od wniosku o świadczenie oraz oświadczenia o dochodach, a zatem bez badania sytuacji rodzinnej, finansowej i majątkowej pracowników, pozostaje w sprzeczności z treścią art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych. Prawidłowo zatem przyjął Sąd Okręgowy, że w tym zakresie Regulamin jako niezgodny z przepisami ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (art. 8 ust. 1 i 2) nie mógłby być stosowany.

Zważyć w tym miejscu należy, iż art. 8 ust. 1 cyt. ustawy, wyraźnie powiązał zasady korzystania z ulgowych usług i świadczeń z sytuacją życiową, rodzinną i materialną osób uprawnionych. Podkreślić trzeba, że zasada wyrażona w art. 8 ust. 1 ustawy z 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych, wyraża się w związku pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną, sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej. Im sytuacja osoby uprawnionej jest trudniejsza, tym wyższe przysługuje jej świadczenie. O spełnieniu kryterium socjalnego nie może być mowy bez indywidualnej analizy sytuacji każdej uprawnionej do skorzystania z funduszu osoby. Fundusz świadczeń socjalnych jest instytucją prawną, która ma łagodzić różnice w poziomie życia pracowników i ich rodzin. Jest on wyrazem funkcji społecznej zakładu pracy, zaś jego adresatem są rodziny (a nie tylko pracownicy) o najniższych dochodach.

Odwołujący pracodawca w analizowanej sprawie winien był dokonać analizy sytuacji życiowej, materialnej i osobistej osoby zainteresowanej przed przyznaniem świadczenia. Nie musi to przy tym wiązać się z podejmowaniem nadzwyczajnych działań ze strony pracodawcy, generowaniem dodatkowych sił i środków. Zdaniem Sądu Apelacyjnego wystarczające byłoby złożenie przez każdego pracownika oświadczenia o wysokości dochodu na jednego członka rodziny ze wskazaniem ile osób i w jakim wieku składa się na rodzinę pracownika. Taka informacja ujmowałaby w istocie nie tylko dochody pracownika osiągnięte u odwołującego, ale także dochody pracownika osiągnięte poza zakładem pracy, a także dochody członków rodziny, pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym z pracownikiem. Powyższe obrazuje zarówno sytuację osobistą, rodzinną jak i materialną, jak tego wymaga ustawa. Stanowisko takie jest prezentowane zarówno w orzecznictwie Sądu Najwyższego jak i literaturze przedmiotu.

Oparcie kryterium dostępności świadczeń z funduszu socjalnego w istocie o fikcyjne progi dochodowe, co powodowało, że wszystkim pracownikom zostały przyznane świadczenia tej samej wartości, nie spełnia wymogu badania sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej i nie realizuje podstawowego celu funduszu, którym jest łagodzenie różnic w poziomie życia pracowników.

Istotne jest bowiem ustalenie takich progów dostępności świadczeń, jak i takie zróżnicowanie ich wysokości aby urzeczywistnić ustawowy cel zakładowego funduszu świadczeń socjalnych tj. niwelowanie różnic w poziomie życia pracowników.

W rozpoznawanej sprawie przedmiotowe świadczenia należało zatem zaklasyfikować jako świadczenie dodatkowe pracodawcy, nie zaś świadczenie z funduszu świadczeń socjalnych, ze wszystkimi tego konsekwencjami prawnymi tak wobec pracowników, jak wobec płatnika składek i jednocześnie pracodawcy, który co prawda administruje funduszem, jednak nie może tego czynić z pominięciem ustawy.

Skoro wypłata świadczeń nie miała charakteru socjalnego, gdyż nie była powiązana z kryterium socjalnym, należało uznać je za przychód w rozumieniu art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, który to przychód stanowi podstawę wymiaru składek na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z § 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106) oraz art. 81 ust. ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2008r. nr 164 poz.1027 ze zm).

Uwzględniając powyższe Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

del. SSO Izabela Halik SSA Ewa Cyran SSA Jolanta Cierpień